

درس گفتار
مبانی
نظری
معماری

عینکمان را خودمان بسازیم

سازمان اسلیمی

www.ketab.ir

سرشناسه:

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

یادداشت:

یادداشت:

یادداشت:

موضوع:

شناسه افزوده:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

باره کتابی ملی:

اسلامی، سیدغلامرضا، ۱۳۳۲

درس گفتار میانی نظری معماری، عینکمان را خودمان بسازیم/سید غلامرضا اسلامی.

تهران: علم معمار روئال: فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده هنر، ۱۳۹۲.

۲۲۲ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول (بخشی رنگی)، نمودار (بخشی رنگی)، ۱۴/۵×۱۱/۳ س.م.

۹۷۸-۶۰۰-۵۳۴۴-۸۵-۱

فیبا

واژه‌نامه.

کتابنامه.

نمایه.

معماری -- تدریس

فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده هنر

NA۲۵۰۰/الف۵۴۱۳۹۲

۷۲۰/۱

۳۳۲۶۵۴۳

دین اسلام

شیخ محمد باقر مجلسی

تألیف: شیخ محمد باقر مجلسی

پژوهشکده هنر

www.elmehemmar.ir

مولف:

سیدغلامرضا اسلامی

مدیر تألیف:

احسان طایفه

ناشر:

موسسه علم معمار

ناشر همکار:

پژوهشکده هنر

وبت چاپ:

اول - ۱۳۹۲

قیمت:

۳۰۰۰۰ ریال

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۵۳۴۴-۸۵-۱

حق چاپ محفوظ است.

موسسه علم معمار:

تهران، خیابان شهید بهشتی، خیابان خالد اسلامبولی (وزراء)

کوچه هشتم، پلاک ۱۲، واحد ۹

تلفن: ۸۸۱۰۷۲۸۰ و ۰۹۱۴۱۳۴۶۷۹۹

فهرست خلاصه

پیشگفتار ۵

مقدمه ۷

گفتار اول: مدل سازی فکری ۱

گفتار دوم: سامانه و ساختار ۱۹

گفتار سوم: روش تحقیق ۴۱

گفتار چهارم: روش های نقادی و ارزیابی ۵۷

گفتار پنجم: روش های منطقی - علمی ۶۹

گفتار ششم: نقدی بر دیدگاه انتیک ۱۰۳

گفتار هفتم: نظریه توسعه روز ۱۲۱

گفتار هشتم: فرآیند طراحی ۱۴۷

واژه نامه ۱۷۳

نمایه ۱۷۹

منابع مفید و قابل استناد نهائی ۱۸۷

فهرست تفصیلی

پیشگفتار 3

مقدمه ز

الف- درباره شیوه آموزش

- ۱- یادگیری س
- ۲- طوفان ذهنی و آموزش س
- ۳- ارتباط مفاهیم ش
- ۴- زندگی در کلاس ص
- ۵- سیر از سردرگمی تا نشاط در یادگیری ص
- ۶- بیان چند وجهی موضوعات در کلاس ض
- ۷- شیوه انتخاب مباحث هر جلسه ض

ب- تمرین‌ها مربوط به نیم سال تحصیلی

- ۱- به تقریب آشنایی مطالب مطرح شده در کلاس ط
- ۲- امتحان ترم: سوال از ما و جواب از شما ط
- ۳- امتحان پایان ترم: سوال از شما و جواب هم از شما ظ
- ۴- ارایه سمینار در کلاس ظ
- ۵- علامت گذاری مدل های جامع مفهومی ظ
- منابع مفید و قابل استناد ل

گفتار اول: مدل سازی فکری

- ۱-۱- ساماندهی اطلاعات به صورت خطی و مدل مفهومی ۲
- ۲-۱- ساماندهی فکر و شیوه ارتباط اجزاء ۶
- ۳-۱- ساختارهای پیشنهادی الکساندر، لینچ و موریس ۱۰
- ۴-۱- مدل سازی مفهومی (کریستالیزه کردن اطلاعات) ۱۴
- ۵-۱- خطای ذهن ۱۶
- منابع مفید و قابل استناد ۱۷

گفتار دوم: سامانه و ساختار

۲۰	تعریف سامانه به زبان ساده	۱-۲
۲۱	نظر اندیشمندان در مورد سامانه	۲-۲
۲۳	سامانه و محیط	۳-۲
۲۵	سازگاری	۴-۲
۲۸	دسته‌بندی اهداف در سامانه‌های برنامه‌ای	۵-۲
۳۰	انواع مدیران	۶-۲
۳۴	انواع سامانه از نظر بولدینگ	۷-۲
۳۷	آنتیپی	۸-۲
۳۸	بادل سامانه‌ای و تعادل ساختاری	۹-۲
۳۹	منابع مفید و قابل استناد	

گفتار سوم: روش تحقیق

۴۲	رویکرد و روش	۱-۳
۴۳	انواع روش تحقیق	۲-۳
۴۴	معرفی مدل تحقیق کیفی	۳-۳
۴۷	مدل‌های ساختاری نگارش و تدوین رساله	۴-۳
۴۸	ساختار پژوهش بر اساس مدل شکلات	۵-۳
۵۰	پژوهش در دوره‌های مختلف تحصیلی	۶-۳
۵۱	رساله دکتری و انواع آن	۷-۳
۵۱	فرض، فرضیه، نظر و نظریه	۸-۳
۵۴	تفاوت رساله و مقاله	۹-۳
	منابع مفید و قابل استناد	

گفتار چهارم: روش‌های نقادی و ارزیابی

۵۸	آسیب‌شناسی و نقادی	۱-۴
۵۹	از شناخت تا قضاوت	۲-۴
۶۲	نقد کلاسیک و پسامدرن	۳-۴
۶۲	معتراض و منتقد	۴-۴
۶۳	مؤلفه‌های ارزیابی و نقادی	۵-۴
۶۳	سلسله‌مراتب ظهور و حضور معماری	۶-۴
۶۵	شناسایی اصول، شاخص‌ها، ضوابط و معیارها	۷-۴
۶۷	منابع مفید و قابل استناد	

گفتار پنجم: فلسفه، منطق و علم

۷۰	روایتی از حضرت رسول (ص) در رابطه با تعریف علم	۱-۵
۷۰	فرمایشی از حضرت علی (علیه السلام)	۲-۵
۷۴	ارتباط فلسفه و معماری	۳-۵
۷۶	فلسفه کلی و فلسفه خاص	۴-۵
۷۷	فلسفه پدران و فلسفه مادران از دیدگاه دلوز	۵-۵
۸۰	هرمونوتیک	۶-۵
۸۱	رابطه علت و معلولی	۷-۵
۸۴	کوهن و پیشنهاد اصل علمی او	۸-۵
۸۷	پوپر و نظریه ابطال‌پذیری تجربی او	۹-۵
۹۰	پیرس	۱۰-۵
۹۶	بیل هیلبر و نظریه نحوه فضا	۱۱-۵
۹۸	رفع شبهه مفهوم غنا	۱۲-۵
۱۰۰	هانش ضمنی	۱۳-۵
۱۰۱	منابع مفید و قابل استناد	۱۴-۵

گفتار ششم: نقش بردار کتیک

۱۰۴	ابتلای جام به تفکر دیالکتیک	۱-۶
۱۰۷	حق و واقع	۲-۶
۱۰۸	ساختار شکنی	۳-۶
۱۱۱	افقی‌گرایی اسلامی	۴-۶
۱۱۴	نوار موبیوس	۵-۶
۱۱۵	منطق شولا یا منطق فازی	۶-۶
۱۱۶	نظریه بازی	۷-۶
۱۱۷	چند صدایی	۸-۶
۱۱۹	منابع مفید و قابل استناد	۹-۶

گفتار هفتم: نظریه توسعه درون‌زا

۱۲۲	مفاهیم پایه - اولیه	۱-۷
۱۲۲	چرخه باز و بسته	۱-۱-۷
۱۲۴	مفاهیم توسعه	۲-۱-۷
۱۲۶	روش‌های کمی و کیفی در برنامه‌ریزی توسعه	۳-۱-۷

۱۳۰	زمینه پیدایش نظریه توسعه درون‌زا	۲-۷
۱۳۲	ساختار کلی نظریه توسعه درون‌زا	۳-۷
۱۳۴	اصل فرآیند تولید	۴-۷
۱۳۹	اصل عرضه و تقاضا	۵-۷
۱۴۲	فرهنگ و تمدن	۶-۷
۱۴۳	نظریه توسعه درون‌زا فراتر از پست‌مدرنیسم	۷-۷
۱۴۴	مشارکت مردمی	۸-۷
۱۴۵	منابع مفید و قابل استناد	

گفتار هشتم: فرآیند طراحی

۱۴۸	مکانگاه فرآیند طراحی در معماری	۱-۸
۱۵۰	طراحی و زمان مفهومی	۲-۸
۱۵۲	سیر از فضای مکمل مقیاس	۳-۸
۱۵۵	مشارکت مردم در فرآیند طراحی و ساخت معماری	۴-۸
۱۵۸	نظریه‌های فرآیند طراحی	۵-۸
۱۵۹	مدل پیشنهادی فرآیند طراحی یکس	۱-۵-۸
۱۶۲	مدل پیشنهادی فرآیند طراحی دوس	۲-۵-۸
۱۶۳	مدل پیشنهادی فرآیند طراحی دروس	۳-۵-۸
۱۷۱	منابع مفید و قابل استناد	

۱۷۳ واژه‌نامه

۱۷۴ نمایه

منابع مفید و قابل استناد نهائی

پیشگفتار

دستاورد تجربه قریب به چهل سال آموزش معماری تایید این نظر است که برای داشتن معماری خوب نیازمند معمارانی حکیم و فرزانه هستیم. نقطه عطف این تحول فکری همکاری با طرح منطقه‌ای فولاد مبارکه اصفهان (۱۳۶۲) می‌باشد که در آن اساتید و همکاران دیگر همواره تلاش می‌نمودند تا استعدادهای بالقوه محیط را به کمک توانمندسازی مردم به فعل در آورده و توسعه دهند. مدل‌سازی مفاهیم استفاده‌شده در آن طرح و دغدغه پرداختن به این موضوع در حوزه‌های مدیریتی مشوق من شد تا تحصیلات عالی خود را در دانشگاه هریوت‌وات، پردیس ادینبرو، با موضوع توسعه معنای پیگیری کنم.^۱ به خاطر دارم که به دلیل اهمیت پیشنهاد مطرح‌شده و رویکرد من به نظر من، پژوهش در مورد آن چالش‌برانگیز بود. با این وجود تلاش گردید تا اصل درونی و توسعه انسان‌محور در ساحت‌های مختلف مدیریت، آموزش، طراحی و ... مدل‌سازی شود. متاثرات از چنین رویکردی است که در آموزش مبانی نظری معماری مطرح‌شده افزایش توانمندی و تأویل دانشجو به کمک توانمندسازی ذهنی خود او به عنوان هدف عایی اصلی در نظر گرفته شده است.

به این منظور از نظریات مختلف در حوزه‌های گوناگون، از فلسفه کلی‌نگر تا علم جزئی‌نگر، مطالبی برای دانشجو ارائه می‌شود. البته دریافت و حفظ مطالبی که در طول نیم‌سال تحصیلی در کلاس‌ها ارائه می‌شوند هدف نیست، بلکه همواره تلاش می‌شود تا دانشجو به عنوان فردی که در فضای آموزشی دانشگاه رشد می‌کند نگرشی خودساخته با توجه به علایق، استعدادها و توانایی‌های فردی خود بدست آورد. بر همین اساس با رجوع به خلاصه‌برداری و گزارشات تهیه‌شده در مطالب گفته‌شده در کلاس‌های نظری سعی شده است تا از سویی فضای آموزشی متاثرات از این رویکرد برای دانشجویان و صاحبان اندیشه شبیه‌سازی و از سوی دیگر با معرفی آن به مدرسان معماری زمینه استفاده از نظرات نقادانه آنان مهیا گردد.

در بیان ویژگی کلاس‌های مختلف با موضوعات متفاوت که با این روش اجرا شده‌اند همین بس که همواره سعی شده‌است تا محیطی انسانی، چند وجهی، با نشاط و پویا، همچون فضای زندگی، که در آن تقویت تفکر منطقی و توسعه تفکر جانبی همزمان از اهمیت ویژه برخوردارند، برای دانشجویان مهیا گردد.

از این‌رو در تهیه و تنظیم مطالب این کتاب از قالب‌های متداول علمی، که معمولاً سرد و محصول گرا هستند، پرهیز شده و با وجود طولانی شدن کلام در پاره‌ای از قسمت‌ها به مصور نمودن ساختار نوشته‌ها، از طریق چشم‌پوشی از تسلسل خطی و توجه بیشتر به نظام شبکه‌ای اقدام شده‌است. در صورت موفقیت در این امر خوانندگان این مجموعه می‌توانند از دانستن و با اهداف متفاوت از پاره‌ای مطالب و یا از همه آنها بهره‌مند شوند. امیدوارم منتقدان و همکاران بتوانند سر آغاز سلسله‌مطالبی باشند که در استحکام بخشی امر آموزش معارف شرکتی هر چند اندک نماید.

همان‌طور که گفته شد کتاب حاضر نتیجه تعامل یک دانشجویان عزیزی است که در سال‌های متوالی و در دوره‌های مختلف این کلاس‌ها، نظری شرکت نموده‌اند. بنابراین، شایسته است از اهتمام و مشارکت همه آنان تشکر نمایم. شروع این مجموعه مرهون تلاش خانم دکتر زهراسادات منصوری به انجام آن نتیجه زحمات دلسوزانه آقای مهندس علیرضا اکبری‌ان و حمایت‌های معنوی آقای دکتر سید کمال حاج‌سیدجوادی می‌باشد.

سیدغلامرضا اسلامی

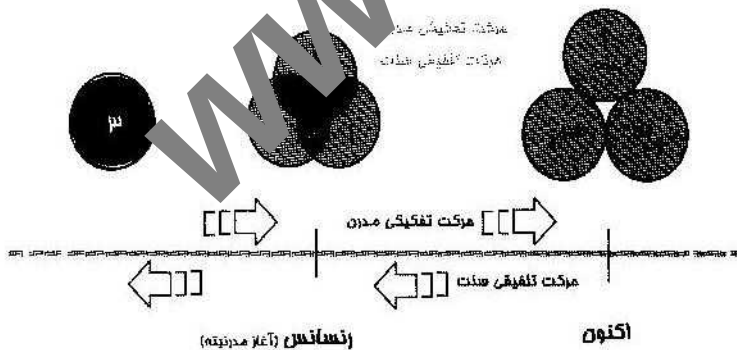
۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۲

دانشگاه تهران

مقدمه

با سست شدن پایه‌های اعتقادی جهان کلاسیک در غرب کتاب‌ها و مقاله‌های علمی زیادی به پیش‌بینی، بررسی و نقد جهان معاصر پرداخته‌اند. در بین سطور این نوشته‌ها افزایش آزادی فردی، حجم بالای اطلاعات، تخصص‌گرایی، رواج مشاغل خدماتی، تضعیف اخلاق، تکثرگرایی، کاهش توان تفکر، رواج کار و ضعف زندگی، مورد تاکید قرار گرفته‌است.

گفته شده‌است که سیر جدایی علم، دین و هنر که از دوران نوزایی فرهنگی (رسانس) آغاز شده، در مدرنیسم به حد اعلای خود رسیده بشر را دچار سرگشتگی کرده‌است. نویسنده‌ای که انسان معاصر با تعلق یافتن به یکی از این سه حوزه خود را متخصص در آن می‌داند، و نسبت به دو حوزه دیگر بی‌تفاوت است. در چنین شرایطی حجم اطلاعات تفکر را مجزا از چارچوب برابری برابری برابری برابری برابری برابری برابری به افزایش است. اکثر در مورد هم‌پوشانی این سه حوزه مطلبی جدی بیان شده‌است. محصول چنین منش و روشی چیزی جز تکثرگرایی در تمامی عرصه‌های مرتبط با جامعه به ارمغان نیاورده‌است. در این شرایط حتی اخلاق حرفه‌ای نیز نسبی و تضعیف شده و تفکر قابلیت انجام کار خود را از دست می‌دهد.

در دنیای معاصر دانشگاه‌ها به عنوان مراکز علمی و پیشرو، و دانشگاهیان تاثیرگذار و تاثیرپذیر از این جریان هستند. به گونه‌ای که در حال حاضر در کمتر زمینه‌ای با کمبود اطلاعات اولیه مواجه هستیم. لیکن در تربیت متخصصین از روش‌هایی استفاده می‌شود که در آن دانش‌پژوهان بیشتر به عنوان ضبط‌کننده و نشردهنده نتایج علمی دیگران به شمار می‌آیند. پرداختن به تجربه از دستاورد دیگران، کمبود برنامه‌هایی با هدف تربیت ذهن‌های مولد و بهره‌گیری از روش‌های غیرعلمی دانسته‌های دانشجویان را پراکنده، و خرد آنان را ناامید، مایوس، مصرف‌کننده و ضعیف ساخته‌است. این رویکرد و نتایج آن می‌تواند با تاثیرپذیری از ویژگی‌های دنیای الکترونیک و نفوذ رسانه‌های اطلاعاتی سطحی‌انگاری را به جای تعمق در اندیشه و حکمت رواج دهد.

در گذر از دنیای صنعت به الکترونیک، با تکیه به توسعه انسان‌محور می‌توان افرادی وارسته و آزاده تربیت کرد که مهارت‌ها را داشتن خوداتکایی و نشاط درونی به سوی آرمان‌های قابل تحقق حرکت دهند. مسیر آن که در فعالیت‌های دانشگاهی از پژوهش و تولید علم فراتر رفته و به بومی‌سازی و آموزش کارانمودن علوم تحصیل‌شده بیانجامد. از این رو می‌توان گفت هدف از تدوین کتاب پیش‌رو شنایی با روش تدریس با تاکید بر نقش انسان به عنوان آفریده‌ای متفکر است که از ادراک تمام لایه‌های اطلاعاتی پیرامون خود دارد.

در این روش تدریس، که مبتنی بر نظریه توسعه درون‌زا است، علاوه بر اطلاعات در حوزه علوم اکتسابی بگونه‌ای صورت می‌پذیرد که دانش‌پژوه خود را می‌سازد و آن‌ها برپا دارد. از این طریق امید است او بتواند تدوین‌گر رویکردی شخصی و جامع‌گرای از افراط و تفریط در حوزه علوم مرتبط با معماری شود. در همین راستا عنوان کتاب "عینکمان را خودمان بسازیم" برای این مجموعه انتخاب گردید که در ادامه مطالب مجمل درباره آن بیان می‌شود.